Jona, de profeet

door: Gerard Oudijn

www.gezondewoorden.nl

1. Jona als een type

Het boek Jona wordt gerekend onder de kleine *profeten.* Ook in de Hebreeuwse Tenach wordt het gerangschikt onder de *Nevi'iem* (=profeten). In het Nieuwe Testament noemt de Heer Jona *een profeet,* onder andere in Mattheüs 12:39.

Maar *wat* heeft Jona dan precies geprofeteerd? We vinden geen directe profetieën in het boek. Een profetie vindt echter niet alleen plaats in *woorden,* maar ook in *aanschouwelijke* voorbeelden, in illustraties. Daar vinden we er velen van in de Schrift. Denk aan Hosea die een hoer moest trouwen, als uitbeelding van de relatie tussen God en het ontrouwe Israël (Hosea 1). De schrijver van de Hebreeën-brief verklaart dan ook dat God:

> *Hebreeën 1 (naar ISA)*
> [1] … lang geleden, vele malen, en op veel manieren, tot de vaderen heeft gesproken in de profeten.

God heeft *op veel manieren* gesproken door de profeten. In klare taal, maar ook in allerlei beelden, rituelen en geschiedenissen. Eén zo'n geschiedenis vinden we in het verslag van de profeet Jona.

de duif als boodschapper van leven
De naam *Jona* betekent *duif.* De duif wordt vaak voorgesteld als symbool en boodschapper van *vrede.* Een duif is *een boodschapper,* maar ten diepste een boodschapper *van leven.*

De eerste keer dat de duif in de Bijbel wordt genoemd, is in de geschiedenis van Noach en de ark. Noach laat na de zondvloed een duif los om te kijken of de (doods)wateren al waren afgenomen (Gen. 8:8). Dat blijkt nog niet het geval en Noach wacht *nog zeven* dagen voordat hij de duif weer loslaat (Gen. 8:10). Dán, *op de* achtste dag, komt de duif terug *met* een olijfblad in haar snavel (Gen. 8:11).

De *achtste* is, na een *volheid van zeven,* de eerste van een nieuwe reeks en een uitbeelding van *nieuw leven.* Maar ook de olijfboom, waaruit olijfolie wordt gemaakt, spreekt van *geest en leven.* De duif is de boodschapper van dit *opstandingsleven.*

Het is in dit verband ook niet bijzonder, dat duiven de hele geschiedenis door, ingezet zijn als *postduif (=boodschapper van woord).* Er zijn verhalen bekend van postduiven die werden ingezet tijdens oorlogen als boodschapper en spionagemiddel.

We zullen later nog zien dat zowel de duif als Jona een type zijn van *Israël,* het volk waaraan God *Zijn woord* had toevertrouwd. En hoewel Israël ongehoorzaam was, zal het in de toekomst alsnog deze taak vervullen en zal het terugkeren op de plek waar het thuis hoort. Net zoals een duif altijd op haar bestemming terugkomt.

de duif en Christus
De Boodschapper van nieuw leven is natuurlijk in de eerste plaats de Heer Jezus Christus. Hij werd opgewekt, stond op uit de doden en overwon de dood. Zijn opstanding is de garantie dat de dood eens volledig teniet gedaan zal worden (1 Kor. 15:26; 2 Tim. 1:10). De dood wordt verzwolgen tot in de overwinning (Jes. 25:8; 1 Kor. 15:54). Het leven triomfeert!

Dat de duif een uitbeelding is van Christus, wordt eveneens bevestigd bij *de doop van Jezus,* hetgeen een uitbeelding is van Zijn dood en opstanding. Als de Heer door Johannes gedoopt wordt, lees je:

> *Mattheüs 3 (naar ISA)*
> [16] … en nadat Jezus gedoopt was, stond Hij meteen uit het water op, en zie: de hemelen werden voor hem geopend, en hij zag de geest van God, die als een duif neerdaalt, en die op Hem komt.

Bij Zijn opstanding uit het water, een voorafschaduwing van Zijn opstanding uit de dood, daalt *de geest* van God op Hem neer, *als een duif.*

de duif als beeld van Israël
De naam *Jona* (strong1 *H3124)* is verwant aan het Hebreeuwse woord voor *duif (strong H3123).* Als we dat woord voor duif opzoeken, zien we dat het een aantal keren voorkomt in het boek Hooglied. In Hooglied wordt de liefde bezongen tussen de *bruidegom* en de *bruid.* In de profetieën een bekend beeld van de verbondsrelatie tussen *God* en *Zijn volk.*

Israël wordt in Hooglied genoemd: *mijn duif,* en ook voorgesteld als *duif* (o.a. 1:15, 2:14, 5:2). Hooglied spreekt van de *bruid* die haar *bruidegom* kwijt is. Een type van de huidige tijd, waarin *Israël* niet weet waar haar *Messias* is. In Hooglied heeft de *duif* dus betrekking op *Israël.*

Jona, zoon van Ammithai
Van Jona wordt vermeld dat hij de zoon is van *Ammithai* (1:1). Dat betekent *waarachtig* of: *(Mijn) trouw* en daar ligt natuurlijk in opgesloten dat het om de trouw van JAHWEH gaat. Het begrip *zoon* is in de Bijbel een *erfgenaam* of (letterlijk) *lot-bezitter.* Jona is een erfgenaam van de trouw van JAHWEH.

De Heer Jezus Christus ging Zijn weg in geloof (o.a. Rom. 3:22; Gal. 2:16). God had voorzegd Hem op te wekken uit de doden *en* daar vertrouwde (>geloofde) Hij op.

Het is ook Gods *trouw* waardoor Israël in de toekomst tot haar bestemming zal komen, *want de genadegaven en de roeping van God zijn onberouwelijk* (Rom. 11:29).

Wat Jona als profeet overkomt, is in hoge mate profetisch en heeft een typologische betekenis. Jona is een type van de Heer Jezus Christus en van het volk Israël.

---

[1] Het betreft hier de concordantie van James Strong. Aan elk woord dat in de grondtekst van de Schrift voorkomt, is een uniek nummer toegekend, waardoor men in staat is de teksten in de vertaling met elkaar te vergelijken. Zie ook: https://nl.wikipedia.org/wiki/Concordantie_van_Strong

2. Het teken van Jona

Wanneer we het boek Jona lezen, moeten we concluderen dat Jona profetisch is, door de betekenis van de geschiedenis zelf. Jezus haalt de geschiedenis van Jona aan, wanneer Hij door de Joodse leidslieden gevraagd wordt om een teken.

> *Mattheüs 12 (naar ISA)*
> [39] Maar Hij antwoordde en zei tegen hen: Een verdorven en overspelig geslacht verlangt een teken, maar het zal geen teken gegeven worden dan het teken van Jona, de profeet.
> [40] Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de grote vis was, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn.

het lege graf als teken
Jona is een type van Jezus. Zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de grote vis was, zo zou Jezus drie dagen en drie nachten in het graf zijn. Het bijzondere is dat de Heer Jezus *slechts* drie dagen en drie nachten in het graf was en het daarna *leeg* achterliet.

Dat het graf leeg was, werd gezien door de vrouwen (Matth. 28:6), door de discipelen (Joh. 20:4-8), maar ook Zijn tegenstanders erkenden dit (Matth. 28:11-15). En hoewel Zijn tegenstanders hier een leugenachtige verklaring voor bedachten, bevestigden zij hiermee wel dat het graf leeg was.
Het lege graf was een *teken* van Zijn opstanding en was alles wat *een verdorven en overspelig geslacht* te zien kreeg. Hij had Zich voor hun ogen bekendgemaakt als Messias door vele tekenen te doen (Matth. 12:13,22), maar zij wilden die tekenen niet aanvaarden en Hem niet als de Messias aannemen. Daarom kregen zij nog slechts dat ene teken van Jona, de profeet.

Zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de grote vis was, zo was de Heer drie dagen en drie nachten in het graf in Jeruzalem en liet het daarna leeg achter. Zij zagen Hem vervolgens niet meer.

meer dan Jona
Jona komt, na drie dagen in de vis, op het droge en vervult alsnog zijn opdracht. Natuurlijk is het feit dat Jona vanuit de vis op het droge terechtkomt, een uitbeelding van de opstanding van Christus. Jona is een voorafschaduwing van Jezus Christus en daarom zegt Jezus ook:

> *Mattheüs 12 (naar ISA)*
> [41] De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel samen met dit geslacht en zullen het veroordelen, want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona; en zie, *meer dan Jona is hier!*

Jona is een type van Jezus, die meer is dan Jona. Maar dat is slechts één betekenis die we uit het verslag van Jona kunnen halen. Een voor de hand liggende betekenis, omdat Jezus ons hierin de weg wijst, wanneer Hij Zijn toehoorders wijst op het teken van Jona. Maar onder de oppervlakte is er nog meer te vinden. Daarover meer in het volgende hoofdstuk.

3. De roeping van Israël

In het vorige hoofdstuk zagen we dat de Schrift er op wijst dat Jona een type is van de Here Jezus en waarom dat zo is. In deze blog zullen we zien dat Jona *ook* een uitbeelding is van de weg die God gaat met Zijn volk *Israël.* Er zijn veel van dit soort parallellen in het woord van God en in Gods handelen te vinden, waarbij een geschiedenis verschillende betekenissen heeft.

Israël, een uitverkoren volk
Een dergelijke parallel vinden we eveneens in de geschiedenis van Jona. Zoals Jona door God werd uitverkoren en geroepen met een taak: *Het woord van JAHWEH kwam tot Jona, de zoon van Amitthai, zeggende* … (Jona 1:1), zo werd ook het Joodse volk een opdracht en functie toegewezen. Paulus zegt daarover:

> *Romeinen 3 (naar ISA)*
> [2] … dat aan hen de woorden van God zijn toevertrouwd.

Israël was door God uitgekozen, zoals Jona door God uitgekozen was. Israël had een taak, zoals Jona ook een opdracht kreeg van God.

> *1 Petrus 2 (naar ISA)*
> [9] Maar jullie zijn een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilige natie, een volk tot verwerving, om wijd en zijd de deugden te berichten van Hem, die jullie uit de duisternis roept tot Zijn wonderbaarlijk licht.

Israël had als taak om, zoals er letterlijk staat: *de deugden van Hem* uit-te-boodschappen. Israël was Gods uitverkoren volk om het woord van God dat hen was toevertrouwd te delen met, en te onderwijzen aan, de volkeren. Maar Israël deed dit niet en was ongehoorzaam.

ongehoorzaamheid binnen Gods plan
Net als Israël, was Jona ook ongehoorzaam en ging hij niet naar het oosten, waar Ninevé lag, maar vertrok hij naar Tarsis, in het westen. Precies in de tegenovergestelde richting. Het oosten is waar de zon opkomt en wijst op de oorsprong. Jona verwijdert zich van de oorsprong, is God ongehoorzaam en vertrekt richting Tarsis, via de havenstad *Jafo* (in het Nieuwe Testament Joppe).

Jafo betekent: *mooi, schoon.* Het woord is afgeleid van *yaphah,* dat in Hooglied 2:10 en 13 is vertaald met *Mijn schone,* en daar een aanduiding is voor *Israël.*

Het lijkt mis te gaan, maar net zoals bij de ongehoorzaamheid van Israël (Rom. 11:32), gaat er bij Jona niets verkeerd. God heeft een plan en dat volvoert Hij. Vier keer lezen we in Jona dan ook dat *God* beschikt. *Hij* beschikte een grote vis (1:17), *Hij* beschikte een wonderboom (4:6), maar *Hij* beschikte ook een worm om die wonderboom weg te nemen (4:7) en *Hij* beschikte een oostenwind (4:8).

Wat er ook gebeurt en lijkt mis te gaan, God heeft een doel en Hij vervult Zijn plannen. Dwars door alle menselijke ongehoorzaamheid en falen, werkt God Zijn bedoeling uit (Ef. 1:1). Het boek Jona spreekt dan ook van de trouw van God. Gods trouw ten opzichte van Jona, de mannen in het schip en de mensen van Ninevé.

van verstrooiing naar herstel
Door Jona's ongehoorzaamheid komt hij terecht in de *zee,* een uitbeelding van de volkeren(zee) (Ps. 2:1; Opb. 17:15). Dit staat model voor hoe het Joodse volk, vanwege haar ongehoorzaamheid, verstrooid werd onder de natiën.

In Jona 2:2 lezen we dat Jona bidt vanuit het dodenrijk *(Hebr: sheol).* Israël in de dood en in het graf, is bij de profeten een bekend beeld van de verstrooiing van het volk onder de natiën (o.a. Ez. 37:11-13). Het volk zou terechtkomen in de (volkeren)zee, als natie zou het zich in het graf bevinden en daar verblijven tot haar wedergeboorte. Wanneer Jona wordt uitgespuwd door de *vis, op het* land, is dit een beeld van de wedergeboorte (>het herstel) van Israël en de terugkeer naar het land.

Hosea 6 (naar ISA)
[1] Kom, laten wij terugkeren naar JAHWEH,
(…)
[2] Na twee dagen zal Hij ons levend maken, op de derde dag zal Hij ons doen opstaan en zullen wij voor Zijn aangezicht leven.

Het zou ons niet ontgaan dat *twee dagen* in dit geval spreekt van *dagen van duizend jaar,* zoals Petrus verklaart (2 Petr. 3:8). Jona die op het droge (=het land) terecht komt, is een geweldig type van Israël dat na tweeduizend jaar levend zal worden gemaakt en zal terugkeren vanuit de volkerenzee naar het land.

de tweede roeping van Jona
God spreekt voor de tweede keer tot Jona (3:1) en deze keer gaat hij wel naar Ninevé. Ninevé was de hoofdstad van Assyrië en is een uitbeelding van de volkerenwereld. Jona verkondigt aan Ninevé het woord van God, dat God de stad zal *omkeren* (3:4). De mensen in Ninevé geloven wat Jona vertelt en daarmee geloven zij God.

Ninevé wordt *omgekeerd,* maar het is een andere *omkering* dan door Jona aangezegd (3:4). Ninevé *bekeert* zich (3:8,10).

Net als Jona, zal in de toekomst Israël alsnog haar opdracht van een priesterlijk volk vervullen en het evangelie verkondigen aan de volken (Matth. 24:14). Satan zal gebonden worden voor duizend jaar, de Messias zal regeren op de troon van David en de natiën zullen geloven en onderworpen zijn aan God:

Psalm 22 (naar ISA)
[28] Alle einden van de aarde zullen eraan denken en zich tot JAHWEH bekeren: alle geslachten van de natiën zullen zich voor Uw aangezicht neerbuigen.
[29] Want het koningschap is van JAHWEH, Hij heerst over de natiën.

Jesaja 2 (naar ISA)
[2] Het zal in het laatste der dagen geschieden dat de berg van het huis van JAHWEH vast zal staan als de hoogste van de bergen, en dat hij verheven zal worden boven de heuvels, en dat alle natiën ernaartoe zullen stromen.
[3] Vele natiën zullen gaan en zeggen: Kom, laten wij opgaan naar de berg van JAHWEH, naar het huis van de God van Jakob …

de zevende dag
Deze duizend jaar van rust, zal de zevende dag zijn van duizend jaar. De zeven dagen zoals we die in Genesis 1 vinden, zijn een uitdrukking van Gods plan met Zijn schepping. Zes dagen van werken en menselijke inspanning, gevolgd door de zevende dag van duizend jaar waarop de grote sabbatsrust aanbreekt. Eerst voor Israël en dan, binnen één generatie (Matth. 24:34), voor de hele wereld.

Ook deze *zevende dag* vinden we in Jona. Jona was immers *drie dagen* (en drie nachten) in de buik van de grote vis (1:17). Daarna gaat hij naar Ninevé en dat is *drie dagen* reizen (3:3). *De volgende dag* trekt hij de stad binnen om daar zijn boodschap te prediken (3:4), dat is dus op *de zevende dag!* Op die dag geloven de mensen van Ninevé in God (3:5). Zoals dat ook in de toekomst met de volkerenwereld zal gebeuren wanneer Israël haar taak zal vervullen en aan heel de schepping Gods woord zal verkondigen.

Jona betekent *duif.* Eén van de bekendste eigenschappen van de duif is dat, waar hij ook is, hij altijd terugkomt op de plek waar hij thuishoort. Zo is het ook met Israël dat nu al bijna tweeduizend jaar

verstrooid is onder de volkeren. God zal het volk terug verzamelen naar het land. Dat is één van de lessen van de profetie van Jona met betrekking tot Israël. Hoewel Jona bij de eerste roeping ongehoorzaam is aan God, vervult hij bij de tweede roeping zijn taak. Een uitbeelding hoe het met Israël ging en in de nabije toekomst zal gaan. Dan zal het volk alsnog haar taak als *koninklijk priesterdom* vervullen en aan de volkeren *Zijn deugden berichten.*

4. Tussen de twee roepingen

Eerder hebben we gezien hoe de roeping van Jona, zijn ongehoorzaamheid en zijn *gehoorzaamheid* na de tweede keer dat hij geroepen werd door God, een uitbeelding zijn van *de roeping van Israël.* In dit hoofdstuk wil ik stilstaan bij de gebeurtenissen tussen deze twee roepingen. Waar spreekt dat van?

Tarsis en de huidige tussentijd
Jona vlucht weg als God hem roept (1:3). Zijn doel is om te vluchten naar *Tarsis,* waarvan de naam vrijwel hetzelfde is als de geboorteplaats van *Paulus, de apostel van de natiën* (Rom. *11:13):* Tarsis (Hand. 22:3).
Tarsis lag volgens de traditie in Spanje. Opvallend is ook dat Paulus van plan was om naar Spanje te gaan (Rom. 15:24,28).

Deze periode *tussen de twee roepingen* van Jona heeft alles te maken met *de tussentijd* waarin wij leven, tussen de ongehoorzaamheid van Israël en Israëls herstel. In deze *pauze* in Gods handelen met Israël is de boodschap van de apostel Paulus van kracht, dat redding *naar de natiën* werd gezonden.

de weg naar de natiën
Om op een schip te komen, gaat Jona naar de havenstad *Jafo* (in het Nieuwe Testament *Joppe).* De zee is een uitbeelding van de natiën (Opb. 17:15) en een havenstad is *een* poort naar die zee. Port, porto, puerto, enz. zijn woorden in verschillende talen *die* haven betekenen.

Opmerkelijk is dat in de geschiedenis van *Petrus,* de stad *Joppe* een grote rol speelt (Hand. *9-11).* *Simon* Petrus wordt door de *Heer Simon* Bar-Jona genoemd (Matth. 16:17). *Dat betekent: zoon* van Jona (Joh. 1:43, 2:15, 21:16-17). In de bijbelse betekenis *van* het begrip zoon, *is Petrus een* erfgenaam van Jona. Op de parallellen tussen deze twee bijbelse figuren, die hierdoor aan elkaar worden gelinkt, zal ik later wat dieper ingaan (zie: hoofdstuk 8).

Jona, die een type is van Christus, komt via Jafo, terecht op de zee. Het is een uitbeelding van hoe redding (>Christus) door de ongehoorzaamheid van Israël naar de natiën ging (Kol. 1:27). Jona's ongehoorzaamheid is een uitbeelding van het Joodse volk; het is door hun ongehoorzaamheid dat de natiën ontferming verkrijgen.

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [30] Want net zoals jullie eens ongehoorzaam waren aan God, maar nú ontferming verkregen door hun ongehoorzaamheid,
> [31] zó zijn ook dezen nu ongehoorzaam in de ontferming aan jullie, opdat zij nu ook ontferming zullen verkrijgen.
>
> *Handelingen 28 (naar ISA)*
> [28] Laat het, dan, aan jullie bekend zijn, dat deze redding van God tot de natiën werd gezonden, en zíj zullen horen.

de storm op zee
Wanneer Jona met het schip op zee is, ontstaat er een grote storm. De zee die in beroering is, is een beeld van het woeden van de natiën (Ps. 2:1). Jona, die een uitbeelding is van Christus, slaapt onderin het schip (1:5).

Hieruit kunnen we de conclusie trekken dat wie met Jona (>Christus, Marc. 4:35-41) of met Paulus (Hand. 27) in het schip is, niet hoeft te vrezen, maar zal worden gered. Ook al stormt het nog zo hard en al zijn de omstandigheden in ons leven nog zo zwaar, Hij is erbij. En Hij rust, want Hij overziet alles en is in rust gezeten aan Gods rechterhand.

Daarnaast is het slapen van Jona, ook een beeld van de positie van Israël in de tegenwoordige tijd. Ze bevinden zich onder de natiën, waar zij onder verstrooid zijn. Als natie zijn zij ongelovig en in het graf, dood (>ontslapen, Ez. 37:1, 11-12).

heidenen gaan geloven
Maar juist op zee gaan *door de ongehoorzaamheid van Jona, heidenen geloven in de God van Israël.* Nadat het is gaan stormen en de zeelieden tevergeefs hun eigen goden hebben aangeroepen, werpen ze het lot en dat valt op Jona. Als Jona zich moet bekendmaken, zegt hij dat hij JAHWEH dient, de God van de hemel, Die de zee en het droge gemaakt heeft (1:9). Daar schrikken de mannen van. De stormwind en de golven hebben immers alles met de hemel en de zee te maken. Zij geloven wat Jona zegt en daarmee in de ene God, JAHWEH:

> *Jona 1 (naar ISA)*
> [16] En de mannen vrezen JAHWEH met grote vrees, en zij offeren aan JAHWEH een slachtoffer en zij beloven plechtig plechtige beloften.

Op zee komen door de ongehoorzaamheid van Jona, heidenen tot geloof. Een schitterend plaatje van onze tegenwoordige tijd waarin Gods handelen met Israël tijdelijk gepauzeerd is en God Zich een volk verzamelt uit de natiën (Hand. 15:9; 2 Kor. 6:16; Tit. 2:14). Israël is in het graf, in de zee. Of in de buik van de vis, die in Jona 2 wordt *vergeleken* met het dodenrijk.
Nu doet God een ander werk, onder de natiën. Maar in de toekomst, op de derde dag, zal Israël alsnog opstaan (Jona 2:10; Hos. 6:2).

5. Waarom was Jona ongehoorzaam?

Waarom was Jona eigenlijk ongehoorzaam? Over de reden van zijn vlucht wordt veel gespeculeerd. Zo zou hij gedacht hebben dat zijn prediking toch geen zin zou hebben. Als de prediking van de profeten aan Israël al zo weinig opleverde, dan zou een onderneming naar een ander land 'al helemaal geen zin hebben'.

Of men zegt dat Jona bang was voor de Ninevieten. Of dat hij bang zou zijn voor zijn reputatie, dat men hem niet zou geloven, enz. Het is vreemd dat dit soort redenen worden bedacht, want het boek van Jona geeft ons zelf ronduit de reden.

Jona kende Gods genade
Als God ziet dat Ninevé zich afkeert van hun zonden, krijgt Hij berouw over dat Hij heeft aangezegd Ninevé te zullen oordelen en Hij doet het niet. Jona reageert daarop:

> *Jona 4 (naar ISA)*
> [1] Dit was volstrekt kwalijk in de ogen van Jona en hij ontstak.

[2] Hij bad tot JAHWEH en zei: Och JAHWEH, waren dit mijn woorden niet toen ik nog in mijn eigen land was? Daarom heb ik het willen voorkomen door naar Tarsis te vluchten! *Want ik wist dat U een genadig en barmhartig God bent, geduldig en rijk aan goedertierenheid, Die berouw heeft over het kwaad.*

Assyrië, waar Ninevé lag, is in de bijbelse geschiedenis één van de grootste vijanden van Israël. Vele oorlogen hebben er gewoed tussen beide landen. Jona zegt dat Hij weet dat God genadig en barmhartig is, geduldig en rijk aan goedertierenheid. Hij wist dat als Ninevé zich zou bekeren, God de stad niet zou oordelen. Zou Jona wellicht *uit liefde voor zijn volk* ervoor hebben gekozen om te vluchten?

Als Jona niet zou prediken tegen Ninevé, zou Ninevé zich niet bekeren en geoordeeld worden door God. Dan zou het volk Israël verlost zijn van een aartsvijand.

zijn leven geven voor anderen
Was Jona bereid zijn leven te geven voor zijn volk, zoals ook de Here Jezus Christus Zijn leven gaf voor Zijn volk? Als Jona een type is van Christus, is dat een logische conclusie. Jona gaf immers ook zijn leven voor de mannen die aan boord van het schip waren. De Here Jezus Christus stierf voor Israël en de volkeren.

Jona 1 (naar ISA)
[12] Daarop zei hij tegen hen: Pak mij op en werp mij in de zee; dan zal de zee u met rust laten. Want ik weet, dat door mijn schuld deze grote hevige storm op jullie gekomen is.

6. Gebed om opstanding

Jona 2 beschrijft de woorden van Jona vanuit het ingewand van de vis. Het is een aaneenschakeling van citaten uit de Psalmen. Dit gebed van Jona is een gebed om opstanding uit de dood. En inderdaad, datzelfde vinden we talloze keren in de Psalmen. Daar zijn het woorden van David, maar ten diepste zijn het de woorden van *de Zoon van David* (Matth. 1:1, Hand. 2:29,30).

Petrus verklaart dit in Handelingen 2, als hij een aantal Psalmen van David citeert en zegt dat David vooruitzag en sprak van de opstanding van Christus (Hand. 2:31).

woorden over de opstanding
Zo is het ook met het gebed van Jona. Het zijn ten diepste woorden *van Hem, die meer is dan Jona* (Matth. 12:41). Hij zou sterven en bidden om verlossing. Van het kruis werd Hij niet verlost, maar Zijn gebed werd wel degelijk verhoord door Zijn Vader. Drie dagen later werd Hij verlost, namelijk opgewekt uit de doden.

Zie hoe deze smekende woorden van Jona, spreken over verlossing uit de dood, en de verhoring van dat gebed:

Jona 2 (naar ISA)
[1] En Jona bidt tot JAHWEH, zijn God, vanuit de ingewanden van de vis.
[2] En hij zei: Ik riep uit mijn benauwdheid tot JAHWEH en Hij antwoordde mij. *Uit de buik van het graf* (Hebr: *sheol* = dodenrijk) *riep ik om hulp, U hoorde* mijn stem.
[3] (…) al Uw baren en Uw golven sloegen over mij heen.
[4] En ik zei: Ik ben uitgedreven van voor Uw ogen; *maar ik zal Uw heilige tempel weer zien.*

[5] *De wateren omringen mij tot aan mijn ziel,* de watervloed omving mij. Zeewier was om mijn hoofd gebonden.
[6] Tot de grondvesten van de bergen daalde ik af, *de vergrendelingen van de aarde zijn rondom mij tot de* aeon[2]. *Maar U zal mijn leven uit de groeve doen opgaan,* JAHWEH, mijn God!
(…)
[9] En ik, met de stem van lof, zal ik aan U offeren. Ik zal betalen wat ik plechtig beloofd heb. *De redding is van JAHWEH.*
[10] Toen sprak JAHWEH tot de vis, en hij spuwde Jona uit op het droge.

Hoe bijzonder zijn de laatste twee zinnen; wanneer Jona uitspreekt dat redding van JAHWEH is, dan wordt zijn gebed verhoord en wordt hij door God opgericht en op het land gezet. Zoals Christus uitriep: *Mijn God, Mijn God, waartoe heeft U mij verlaten, bent U ver van mijn redding?* (Ps. 22:1) en na drie dagen door God werd opgewekt uit de dood!

een gebed met het oog op Israël
Maar deze woorden van Jona hier, zijn ook van toepassing op *Israël.* In vers 9 staat: *de redding is van JAHWEH.* De Griekse naam *Jezus* is in het Hebreeuws *Yeshua* en betekent: *JAHWEH redt.* In de uitspraak van Jona, *de redding is van JAHWEH,* ligt de naam van Israëls Messias verborgen!

Jona roept de naam van de Messias aan. In de toekomst zal ook Israël *de naam des Heeren aanroepen* in hun uiterste benauwdheid, aan het einde van de grote verdrukking (Jer. 30:7; Zach. 13:9). En ook zij zullen dan gered worden (Joël 2:32). Dan zal de Messias verschijnen en Zijn voeten zullen staan op de Olijfberg (Zach. 14:4).

Israël zal worden verzameld in de woestijn (Zach. 14:5; Hos. 2:14) en van daaruit terugkeren en het land in bezit nemen. Het Joodse volk dat verstrooid is onder de natiën zal dan terugkeren naar het land.

We zagen eerder al dat de positie van de verstrooiing onder de volkeren in de profeten wordt voorgesteld als een verblijf *in het graf* (Ez. 37:11-13). Jona's gebed is dan *ook uit de buik van het* graf (:2) en Hij *zegt: maar U zal mijn leven uit de groeve doen* opgaan (:6).

En ook de natiën, die worden voorgesteld als *wateren* (Opb. 17:15), vinden we terug in de woorden van *Jona: al Uw baren en Uw golven sloegen over mij* heen *(:3), de wateren omringen mij tot aan mijn ziel, de watervloed omving* mij (:5). Een beeldende omschrijving van Israëls diaspora.

Tevens zijn de woorden *maar ik zal Uw heilige tempel weer zien* (:4), natuurlijk op Israël van toepassing, dat in de toekomst weer een tempel zal hebben (Jes. 2:2-3).

Zoals Jona *na drie dagen* door de vis wordt uitgespuwd op het land, zo zal Israël *op de derde dag (>van duizend jaar, 2* Petr. 3:8), vanuit de volkeren terugkeren in het land.

Hosea 6 (naar ISA)
[1] Ga, en laten wij terugkeren tot JAHWEH! Want Hij heeft in stukken gescheurd, en Hij zal ons genezen. Hij slaat, en Hij zal ons verbinden.
[2] Hij zal ons na twee dagen levend maken, *op de derde dag zal Hij ons oprichten,* en wij zullen leven voor zijn aangezicht.

---

[2] Aeon, Grieks: aiōn = een (wereld)tijdperk. Net zoals een uur of een dag een bepaalde periode van tijd is, zo is in de Bijbel ook een 'aeon' een periode van tijd. Bij 'aeonen' gaat het dan om de langste tijdsperiodes die bekend zijn.

7. De wonderboom

In het vierde en laatste hoofdstuk van Jona staat beschreven, hoe hij, buiten de stad Ninevé, ging afwachten wat er zou gaan gebeuren. Ook hier vinden we op een wonderlijke manier Gods handelen met Israël opgetekend. Jona maakt eerst een hut om zich te beschermen tegen de zon.

> *Jona 4 (naar ISA)*
> [5] Toen verliet Jona de stad en ging ten oosten van de stad zitten. Hij maakte daar voor zichzelf een hut en ging daaronder in de schaduw zitten, tot hij zou zien wat er met de stad gebeurde.

de hut als beeld van de wet
Jona maakt een *hut.* De Statenvertaling en Herziene Statenvertaling vertalen respectievelijk met *verdek* en *afdak.* Dat is niet zo letterlijk vertaald, maar beeldt wel goed uit waar het van spreekt. Om zich te beschermen tegen de brandende zon, *bedekt* Jona zich. Een uitbeelding van *Israël onder de wet,* die een *bedekking* is (2 Kor. 3:14-16).

Het meervoud van het Hebreeuwse woord dat hier vertaald is met hut, is *sukkoth.* Dat kennen we van het *feest van sukkoth* (=Loofhuttenfeest), een instelling onder de wet. Door deze *bedekking* van de hut kan Jona in de *schaduw* zitten. Ook de wet wordt een *schaduw* genoemd (Hebr. 10:1).

God beschikt vervolgens *een wonderboom, om hem te redden van zijn kwaad* staat er dan letterlijk (:6). In Jona 4:1 lezen we waarover Jona kwaad was: over Gods genade dat Hij de stad Ninevé niet zou oordelen. Jona onder zijn hut, is een beeld van Israël onder de wet. *Wet en genade verdragen elkaar niet* (Rom. 6:14; Gal. 5:4).

de wonderboom als beeld van Christus
De hut wordt door God vervangen door *een wonderboom.* Sommige vertalingen zeggen *een kalebasplant.* Anderen geven aan dat het een *kolokwint* was. Maar wat het dan ook precies voor soort boom was, deze kwam *door een wonder* tot stand, want hij groeide in één nacht (4:1) uit tot een boom waaronder Jona kan zitten.

Jona verheugt zich over deze wonderboom met grote vreugde. Dat is, na de hut als beeld van het *oude verbond,* een uitbeelding van Israël dat *de Messias* ontvangt, waardoor *het nieuwe verbond* tot stand komt. Deze boom is, net als *de boom van het leven* (Opb. 22:2) een uitbeelding van Christus, die het leven van het nieuwe verbond tot stand bracht in Zijn opstanding.

In de begintijd van Handelingen, toen het nieuwe verbond aan Israël werd verkondigd, zag het er even hoopvol uit voor Israël, maar dat was van korte duur. Zoals deze wonderboom snel opkomt, maar ook snel weer verdwijnt.

de worm en het kruis
God beschikt dan *een worm,* die zorgt dat de wonderboom verdroogt en doodgaat. Er is iets bijzonders met deze *worm.* In de eerste plaats identificeert Jezus zich ermee.

In Psalm 22 vinden we diverse verwijzingen naar Jezus' woorden aan het kruis en de gebeurtenissen daaromheen. Dat Zijn handen werden doorboord, Zijn klederen werden verloot, men de spot met Hem dreef, enz. Al meer dan duizend jaar van tevoren werden deze woorden door David opgetekend. Ze zijn profetisch en gaan over de Zoon van David. Ook deze woorden uit de Psalm spreken over Christus:

Psalm 22 (naar ISA)
[6] Maar ik ben een *worm* en geen man, een smaad voor de mensen en veracht door het volk.

Het woord dat in Psalm 22 vertaald wordt met *worm,* is het Hebreeuwse *thola.* Dit woord wordt op andere plaatsen ook vertaald met *scharlaken* of *karmozijn.* Dat is de verf of kleurstof die van de scharlaken *worm* wordt gemaakt. Een bekende Schriftplaats waar we dit woord in dit verband vinden, is:

Jesaja 1 (naar ISA)
[18] Al waren uw zonden als scharlaken, ze zullen wit worden als sneeuw; al waren ze rood als karmozijn, ze zullen worden als witte wol.

Het vrouwtje van deze scharlaken worm *(Latijnse naam: coccus ilicis),* doet iets bijzonders als de tijd gekomen is om haar jongen voort te brengen:

- ze hecht zich vast aan een boom (een hout)
- dat doet ze op een dusdanige manier dat ze nooit meer kan loskomen
- ze legt de eitjes onder haar lichaam, zodat ze beschermd worden door de moeder
- de larven die uit de eitjes komen, voeden zich met het lichaam van de moeder
- de moeder sterft en scheidt een rode vloeistof uit, die scharlaken wordt genoemd (deze karmozijnen vloeistof kleurt de stam van de boom en de jonge larven en blijft altijd zichtbaar)
- drie dagen na haar dood, ondergaat ze een metamorfose; ze wordt helemaal wit en valt van de boomstam

In Psalm 22 profeteert David over de Zoon van David en zegt: *Ik ben een thola.* Deze worm is een schitterend type van de kruisdood en de opstanding van Christus, waardoor Hij leven geeft aan Zijn schepping. Hij stierf vrijwillig aan een kruis en het bloed van Christus verliest nooit aan kracht. Drie dagen later wekte God Hem op uit de doden, als garantie van leven voor elk mens.

het verdorren van de wonderboom
Het is deze worm, welke een type is van Christus, die ervoor zorgt dat Jona's wonderboom *verdort.* Het Joodse volk kruisigde de Messias. Hij stond echter op uit de doden en hiermee stond *het nieuwe verbond* op aanbreken. Als Israël zich zou bekeren, zou de Messias terugkeren, Zijn Koninkrijk oprichten en alles herstellen waarvan de profeten hadden gesproken (Hand. 3:19-21).

In de periode na de opstanding, die we in Handelingen vinden beschreven, ziet het er veelbelovend uit voor Israël (o.a. Hand. 2:41, 43: 4:33: 5:12,14), zoals Jona zich verheugt over de wonderboom met grote vreugde. Echter, dat is van korte duur, want in de loop van het boek Handelingen wordt duidelijk dat Israël de opgewekte Messias verwerpt, waardoor het nieuwe verbond niet met Israël gesloten wordt. Zoals de *wonderboom* verdort, zo wordt *Israël* verdord.

De beeldspraak van *verdord* zijn, komt nogal eens voor in de Schrift met betrekking tot de huidige situatie van Israël: *afgesneden en dood* (Ez. 37:11, Matth. 12:10, *Marc. 11:20). Dat het verdorren* van de wonderboom een uitbeelding is dat Israël terzijde zou worden gesteld en redding naar de natiën zou gaan, bevestigt ook het slot van Jona:

Jona 4 (naar ISA)
[10] Daarop zei JAHWEH: jij ontziet de wonderboom, waarvoor je niet gezwoegd hebt en die je niet hebt laten groeien, die in één nacht ontstond en in één nacht verging.
[11] Zou Ik dan geen ontferming hebben met die grote stad Ninevé, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter-en hun linkerhand niet weten, en daarbij veel vee?

Op bedekte wijze zegt God hier dat het verdorren van de wonderboom alles te maken heeft met Zijn *ontferming* (Rom. 11:30-32). Dat het nieuwe verbond voor Israël nog niet tot stand komt, heeft alles te maken met Gods genade, barmhartigheid (Jona 4:2) en Zijn lankmoedigheid (2 Petr. 3:9,15).

Gods ontferming over allen
Er is immers méér dan de 120.000 (de 12 = Israël) en zij weten het verschil niet tussen hun rechter- en linkerhand. Er is meer dan de 12, namelijk de natiën en zij hadden de wet niet; zij kenden geen verschil tussen goed en kwaad (>het verschil tussen hun rechter- en linkerhand).

Zo eindigt het boek Jona met een vraag. Voor velen is het ook een vraag waarom God Israël terzijde heeft gesteld. Deze vraag wordt later beantwoord door de apostel Paulus. Eerst waren de natiën (>Ninevé) ongehoorzaam, nu is Israël onge-hoorzaam. Het past allemaal in Gods wonderlijke plan. God gaat wegen met mensen, met Israël, met de volkeren en de hele wereld, die geen mens kan bedenken. Hij zal alles tot een goed einde brengen, tot Zijn heerlijkheid!

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [30] Want net zoals jullie eens ongehoorzaam zijn aan God, maar nu ontferming verkregen door hun ongehoorzaamheid,
> [31] zó zijn ook dezen nu ongehoorzaam in de ontferming aan jullie, opdat zij ook ontferming zullen verkrijgen.
> [32] Want God heeft allen in ongehoorzaamheid opgesloten om Zich over allen te ontfermen.
> [33] O, diepte van rijkdom en van wijsheid en van kennis van God! Hoe onnavorsbaar zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen!
> (…)
> [36] Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid tot in de aeonen! Amen!

8. Simon, de zoon van Jona

Tenslotte wil ik nog een kwestie behandelen, waar ik eerder kort op gewezen heb in hoofdstuk 4. Daar het ging over de bijzondere overeenkomst die er is tussen *Jona* en *Simon Petrus,* een discipel van Jezus.

de naam Simon Bar-Jona
Simon Petrus wordt door de Heer Jezus *Simon Bar-Jona* genoemd (Matth. 16:17). Dat *betekent: zoon van* Jona (Joh. 1:43, 21:15-17).

In sommige vertalingen vinden we in de genoemde Schriftplaatsen in het Johannes evangelie: *zoon van Johannes.* Dat heeft te maken met verschillende handschriften. Wellicht dat Petrus' vader *Johannes* heette, maar ook *Jona* genoemd werd; dan zou *Jona* een afkorting van zijn naam *Johannes* zijn, opperen sommigen. De namen lijken in het Grieks ook sterk op elkaar, nog meer dan dat het geval is in het Nederlands.

Hoe dat ook zij, Simon Petrus wordt *Simon Bar-Jona* genoemd. Namen hebben in de Bijbel een betekenis en verschillende figuren met dezelfde naam, spelen vaak eenzelfde rol en betekenis. Wat dacht je van koning Saul die David vervolgde en de apostel Paulus, die eerst Saulus heette en de Zoon van David vervolgde? *"Saul, Saul, waarom vervolg jij Mij?"* (Hand. 9:4). Ook heb ik wel eens een voorbeeld[3] gegeven met *diverse* 'Jozefs' die we vinden in de Bijbel. Het voert te ver om hier uitgebreider op in te gaan.

De eerste keer dat Petrus door de Heer *Simon Bar-Jona* wordt genoemd is in Mattheüs 16:17. Petrus was dus de zoon van ene *Jona,* alleen zijn vader kennen wij niet, want die komt verder niet in de Bijbel voor. Maar waarom noemt de Heer hem dan zo? Petrus wist immers zelf ook wel wie zijn vader was.

het teken voor het ongelovige Israël
Eerder in het Mattheüs-evangelie richtte de Heer zich tot de leidslieden van het volk en sprak Hij tot hen over *het teken van Jona.* Hij had zojuist een man met een dorre hand genezen (12:13) en een demonisch bezetene, die blind en stom was (12:22).

De Joden verwijten Jezus dat Hij deze dingen op een sabbat doet (12:10) en zeggen zelfs dat Hij deze wondertekenen doet door Beëlzebul, de overste van de demonen (12:24). Zij lasteren hier niet "slechts" tegen de Zoon des mensen, maar *tegen de geest van God* (12:32). Naar aanleiding hiervan maakt de Heer al toespelingen op het feit dat Hij Zich voor *het Joodse volk* zou *verbergen* en dat redding naar de natiën zou gaan (12:17-21).

Nadat de Heer deze wondertekenen onder hen gedaan heeft, vragen de Joodse leidslieden Hem om een teken.

> *Mattheüs 12 (naar ISA)*
> [38] Op dat moment antwoordden Hem enigen van de schriftgeleerden en Farizeeën, en zij zeggen: Leraar, wij willen van jou een teken zien.
> [39] Maar Hij antwoordde, en Hij zei tegen hen: Een boosaardige en overspelige generatie zoekt naar een teken, maar het zal geen ander teken gegeven worden dan het teken van de profeet Jona.
> [40] Want, net zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Zoon van de mens in het hart van de aarde zijn, drie dagen en drie nachten.

De Heer noemt hen een boosaardig en *overspelig* geslacht. Het oude verbond was een huwelijksverbond tussen de Heer en Israël en het volk was *ontrouw.* Toen de beloofde Messias kwam, negeerden zij de tekenen die Hij had gedaan, geloofden niet in Hem en vroegen Hem vervolgens notabene om een teken. Hij zegt hen dan aan dat zij nog slechts één teken zullen krijgen, dat van *Jona, de profeet.*

Jona verbleef drie dagen en drie nachten in het hart van de zee, in de buik van de grote vis. Zo zou de Heer ook drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn. Het hart (>midden) van de aarde (of: het land) is ten diepste Jeruzalem (Ez. 38:12). Daar stierf de Heer, werd Hij begraven en verbleef drie dagen en drie nachten in het graf. Dat is het laatste *wat* zij van Hem gezien hebben. Israël en de wereld zouden Hem niet meer zien (Joh. 14:19). De Heer is na Zijn opstanding dan ook alleen nog aan gelovigen verschenen.

Het lege graf was een teken voor het ongelovige volk. Zoals ook Jona een teken was. Jona als type van het volk Israël, verdween in de zee, als uitbeelding van het Joodse volk dat verdween in de volkerenzee en nu verblijft in het graf. Christus bevindt zich nu onder de natiën en daar wordt het evangelie gepredikt en komen heidenen tot geloof.

het teken opnieuw aangezegd
Net als in Mattheüs 12, verzoeken de Farizeeën en Sadduceeën een paar hoofdstukken later, in Mattheüs 16, ook om een teken. De Heer antwoord hen dat zij dagelijks naar de lucht kijken en daaraan kunnen zien of het mooi weer wordt of gaat stormen, maar dat zij de tekenen die Hij deed blijkbaar niet kunnen onderscheiden (16:2-3).

Mattheüs 16 (naar ISA)
[4] Een boosaardige en echtbrekende generatie zoekt naar een teken, en er zal geen ander teken aan haar worden gegeven, dan alleen het teken van Jona. En Hij verlaat hen, en Hij ging weg.

Ook hier zegt de Heer dat zij nog slechts één teken zullen krijgen, het teken van Jona, de profeet. Hij zou het graf leeg achterlaten en verdwijnen. Israël zou haar uitverkoren positie voor een periode verliezen en redding zou, vanwege Israëls ongeloof, naar de natiën gaan. Dat demonstreert de Heer dan ook: *Hij verlaat hen en gaat weg.*

Petrus erkent de Messias
Het is in hetzelfde hoofdstuk dat we de uitspraak over *Simon* Bar-Jona vinden als de Heer aan Zijn discipelen vraagt wie de mensen zeggen dat Hij is. Hierop krijgt Hij verschillende antwoorden van hen. Sommigen zeggen Johannes de Doper, anderen Elia, Jeremia of één van de andere profeten (Matth. 16:13-14).

Mattheüs 16 (naar ISA)
[15] Hij zegt tegen hen: Maar jullie, wat zeggen jullie wie Ik ben?
[16] En Simon Petrus antwoordde, en hij zei: U bent de Christus, de Zoon van de levende God.
[17] En Jezus antwoordde, en Hij zei tegen hem: Gelukkig ben jij, *Simon Bar-Jona,* want vlees en bloed heeft dat niet aan jou geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is.

De Heer bewees door de tekenen die Hij deed, dat Hij de door God beloofde en gezonden Messias was. De Farizeeën lasterden in hun ongeloof de geest van God, door te zeggen dat Zijn werken van de tegenstander kwamen (Matth. 12:24,32). En blijkbaar wisten de mensen van het volk ook niet wie de Heer was. Maar Petrus weet het wél en geeft als antwoord dat Hij de Christus is, de Zoon van de levende God. De Heer Jezus bevestigt dit en in tegenstelling tot wat de Farizeeën zeggen, is Petrus' getuigenis naar de geest (Matth. 16:17).

Op deze Rots (>Petra), namelijk op de Christus (1 Kor. 10:4), de Zoon van de levende God, zou de ecclesia gebouwd worden.

De Heer waarschuwt vervolgens Zijn discipelen dat zij aan niemand zullen zeggen dat Hij de Christus is en ook hiermee *verbergt* Hij zich voor het Joodse volk. Het is in dit verband dat de Heer Jezus Petrus *Simon Bar-Jona* noemt. De Heer had net nog tot de Joodse leidslieden gezegd dat zij slechts het teken van *Jona* zouden krijgen en Hij was van hen weggegaan en had hen verlaten. Net zoals Hij na Zijn opstanding zou doen. Zij zouden Hem niet meer zien.

Petrus en de natiën
Maar Petrus (h)erkende de Heer wel als de Messias en Zoon van God. Petrus zou later in de havenstad *Joppe* terechtkomen (Hand. 10) en daar geroepen worden om zich te begeven tot *een* heiden. Net als Jona werd geroepen om naar Ninevé te gaan en zich tot *de* heidenen te wenden en *in Jafo* (=Joppe) *belandde. Beiden waren onwillig om zich tot de natiën te* begeven. Petrus moest immers naar Cornelius gaan, een hoofdman over honderd. Hij krijgt een visioen met onreine dieren met de opdracht daarvan te eten en weigert dat drie maal (Hand. 10:11-16). Het is Petrus zelf die later aan zijn volksgenoten uitlegt dat dit visioen betekent dat de weg naar de natiën door God is opengezet (Hand. 11:1-16).

Petrus begaf zich tot Cornelius in Cesarea (Hand. 10:1), eveneens *een* havenstad. Hiermee is de weg naar de heidenen geopend. Bijzonder is dat bij deze gebeurtenis twee havensteden een grote rol *spelen,* Joppe *en* Cesarea, beiden fungeren als *een* poort naar de zee. Tevens beeldt de locatie uit dat *Petrus de poort naar de* natiën heeft geopend (Opb. 17:15).

Een andere overeenkomst tussen Jona en Petrus is, dat zij beiden op een schip zaten en in een hevige storm terecht kwamen (Jona 1:4; Matth. 14:24-29). Beiden werden op wonderbaarlijke wijze bewaard. Jona doordat God een vis beschikte om hem in te slikken en vervolgens na drie dagen en drie nachten op het land uit te spugen. Petrus wandelde eerst over het water en toen hij daar in dreigde weg te zinken pakte Jezus Zijn hand en redde hem.

de tijdelijke verharding van Israël
Zowel Petrus als Jona staan model voor hoe redding naar de natiën ging en een onwillig Israël terzijde werd gesteld. Maar hun misstap (Rom. 11:11-12) en hun verwerping (Rom. 11:15) zijn niet definitief. God bewaart Zijn volk onder de natiën, zoals Hij Jona bewaarde in de zee, in de vis. En zoals Petrus werd uitgered uit de wateren. Israëls verharding is tijdelijk. God verzamelt Zich nu een volk uit de natiën en als dat volk compleet is, zal ook Israël tot haar bestemming komen.

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [25] Want ik wil niet, dat jullie onwetend zijn, broeders, van dit geheim (opdat jullie niet eigenwijs zullen zijn), dat een gedeeltelijke verharding over Israël is gekomen, *totdat* de volheid van de natiën zal binnengaan.

---

[3] https://gezondewoorden.nl/mattheus/waar-is-jozef/